BAŞYAZI

Artan risk algısı faizleri yükseltiyor

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği (Eurochambres) Başkan Yardımcısı
İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve
Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi
baskanlik@tobb.org.tr

Türkiye birkaç yönden birden olumsuz etki altında. **Eskiden kimi dönemler ekonomik sorunlar yaşamıştık, kimi dönemler siyasi ve terörle ilgili sorunlar. Şimdi tüm bu sorunları aynı anda yaşamaktayız.** Sadece sanayide değil, turizm ve müteahhitlik gibi temel hizmet sektörlerinde de sıkıntılar artıyor. Döviz kurlarındaki yükselme enflasyonu ve maliyetleri artırıyor. Artan risk algısı faizleri de yükseltiyor.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2015'in ikinci çeyrek dönemine ilişkin milli gelir verilerini açıkladı. Gayri safi yurt içi hâsıla (GSYİH) ikinci çeyrekte geçen yılın aynı dönemine kıyasla %3,8 büyüdü. İlk çeyrekteki büyüme %2,5'te kaldığından ve bu çeyreğe ilişkin beklentiler de %3 dolayında olduğundan bu durum olumlu olarak algılandı. Ancak buna bakarak işlerin yolunda olduğunu söylemek de mümkün değil.

Her ne kadar ikinci çeyrekteki büyüme ilk çeyrekteki düzeyinin üzerinde olsa da hâlâ %2-4 arasındaki yavaş büyüme bandının içinde kalıyor. Bu büyüme Türkiye'nin %5 dolayı olarak tahmin edilen potansiyelinin altında kalırken, işsizliği düşürmek için gerekli düzeye de ulaşamıyor. Nitekim ikinci çeyrekte işsizlik oranının geçen yılın üzerinde çıkması da bunu gösteriyor.

Büyümenin içeriğine baktığımızda da olumlu bir durum göremiyoruz. İkinci çeyrekteki büyüme tamamen iç talep kaynaklı olduğu görülüyor. Dış talepten büyümeye katkı gelmedi. Bu dönemde mal ve hizmet ihracatındaki %2'lik düşüş büyümeden 0,6 puan götürdü. Özel tüketimdeki %6'lık artış büyümeye 3,6 puanlık katkı yaptı.

Peki, yurt içi tüketimdeki bu yüksek artış nerden gelmiş? Gıdadan gelen katkı bir puan iken, ulaştırma ve iletişim harcamalarından gelen katkı iki puan olmuş. Otomobil ve telefon satışlarındaki patlama ekonomik büyümeye büyük katkı vermiş. Otomotiv, beyaz eşya, konut satışları da iyi gitmiş. Ancak döviz kurlarındaki artışın sürmesi beklentisinin bu tür harcamaları öne çektiğine dair görüşler var.

Kamu tüketimindeki %7'lik artışsa büyümeye 0,8 puan artırdı. Devlet yılın ikinci çeyreğinde kesenin ağzını açmış görünüyor. İkinci çeyrek seçime giden dönem. Kamunun harcamalarını hızlandırması da seçimle bağlı popülist bir adım gibi görünüyor. Bütçe dengelerini daha fazla bozmadan bunun sürdürülmesi ise oldukça kuşkulu.

Olumla anlamdaysa özel yatırımlardaki %11'lik artıştan büyümeye 2,3 puanlık katkı geldi. Yatırımlarda bu ölçüdeki artış sürpriz oldu. Bu artışın uzun zamandır ertelenen yenileme yatırımlarının kurlar ve faizler daha fazla yükselmeden yapılmasından kaynaklandığı tahmin ediliyor. Dolayısıyla sonraki çeyreklerde devamının gelmesi kuşkulu görünüyor.

Yılın üçüncü çeyreğine ilişkin öncü göstergeler ekonomideki büyümenin yönünün yeniden aşağı döndüğüne işaret ediyor. Dış talepteki zayıflık sürerken, artan siyasi belirsizlik nedeniyle iç talepte de zayıflama belirtileri var. Reel sektör ve tüketici güven endeksi en düşük düzeylerde seyrediyor. Kapasite kullanım oranı ve sanayi üretim rakamlarında gerileme de sanayi sektörlerinin zayıf seyrettiğini düşündürüyor. Ancak tarım sektörünün büyümeye katkısı pozitif yönde olmaya devam edecek. Çünkü bu yıl tarımın var yılı.

Özetle yılın ilk yarısındaki büyüme oranı %3,1 oldu. Bu gidişle yılın kalanında bundan daha iyi bir performans gösterilmesi zor gözüküyor. Bu durumda 2015'in tamamındaki büyümenin %3 civarında kalması bekleniyor.

Türkiye birkaç yönden birden olumsuz etki altında. Eskiden kimi dönemler ekonomik sorunlar yaşamıştık, kimi dönemler siyasi ve terörle ilgili sorunlar. Şimdi tüm bu sorunları aynı anda yaşamaktayız. Sadece sanayide değil, turizm ve müteahhitlik gibi temel hizmet sektörlerinde de sıkıntılar artıyor. Döviz kurlarındaki yükselme enflasyonu ve maliyetleri artırıyor. Artan risk algısı faizleri de yükseltiyor.

YILIN ÜÇÜNCÜ ÇEYREĞİNE İLİŞKİN ÖNCÜ GÖSTERGELER EKONOMİDEKİ BÜYÜMENİN YÖNÜNÜN YENİDEN AŞAĞI DÖNDÜĞÜNE İŞARET EDİYOR.
DIŞ TALEPTEKİ ZAYIFLIK SÜRERKEN, ARTAN SİYASİ BELİRSİZLİK NEDENİYLE İÇ TALEPTE DE ZAYIFLAMA BELİRTİLERİ VAR. REEL SEKTÖR VE TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ EN DÜŞÜK DÜZEYLERDE SEYREDİYOR.

Cari açık riskli düzeyde kalmaya devam ediyor. Yine de büyümedeki ılımlı artışın, cari açığın milli gelire oranında fazladan bir artışa yol açmadan gerçekleşmesi olumlu oldu. 2'nci çeyreğe ait cari açığın milli gelire oranı %6 ile geçen yılki düzeyinde kaldı. 2014 sonunda 800 milyar doların altına inen yıllık toplam milli gelirse ilk yarı sonunda 770 milyar dolara kadar geriledi. Kişi başına gelirse 10 bin dolar sınırının altına düştü.

2014 sonunda 800 milyar dolar milli gelir ile dünyanın 18'inci büyük ekonomisi idik. Ancak doların TL karşısında sürekli değer kazanması yüzünden dolar bazlı milli gelir hızla küçülüyor. Eğer büyüme yılsonunda beklendiği gibi %3 olur ve döviz kuru bu seviyede kalırsa Türk ekonomisinin büyüklüğü yılsonunda 750 milyar dolara gerileyecek. Ekonomi 50 milyar dolar küçülürken, kişi başı gelir de 10 bin 440 dolardan 9 bin dolara gerileyecek. Yani adam başı 4,400 lira fakirleşeceğiz.

Bu durum Türkiye'nin dünya ekonomi ligindeki sıralamasını da olumsuz etkileyecek. Türkiye bu yıl bir basamak daha gerileyecek ve 19'uncu sıraya düşecek. Hatırlarsak 2000'lerinde başında da dünyadaki sıramız buydu. Demek ki 15 sene sonra yine başladığımız noktaya dönmüş olacağız. Üretim yerine tüketim ve rant tabanlı bir ekonomiye dönüşmenin faturası önümüze çıkıyor. Siyasetçiler gerçeklere gözlerini kapatsalar da sorunlar ortadan kalkmıyor, birikiyor ve büyüyor. 10 bin doların üstü milli gelire yeniden ulaşmak ekonomide yeni bir zihniyet ve hamleyi gerektiriyor.